

Når dollaren krasjer

Av Per-Aslak Ertresvåg

Hva vil skje – ikke hvis – men når den amerikanske dollaren krasjer? Hvordan er norsk økonomi forberedt på følgene? Hva blir tilbake av det oppskrytete oljefondets investeringer? Vil vi sitte igjen med et fond med en verdi tilnærmet null?

Den østerriksk-fødte amerikanske økonomen, dr. Kurt Richebächer forutså allerede i september 1996 raset som seinere rammet de asiatiske tigerøkonomiene. Året etter advarte han mot at enkelte valutaer ville falle som dominobrikker. I juli 1998 pekte han på at Brasils økonomi var kommet ut av kontroll. Han advarte mot børsbobler som ville sprekke i hopetall. Han fikk se sine dystre profetier slå til, én etter én.

Er dr. Richebächer synsk?

Slett ikke. Han bruker de samme statistikker og tall som regjeringen i Washington og Wall Street. Men han går bak tallene og avdekker hva andre overser, eller kanskje foretrekker å overse. Den amerikanske sentralbanksjefen Alan Greenspan har for lengst hevdet at den amerikanske økonomien nå har rundet det vanskeligste hjørnet og er på veg til å gjenvinne helsen. – Dersom dette er tilfelle, står man overfor den merkeligste friskmeldingen i historien, sier Richebächer.

I året 2002 tapte investorene 2,4 billioner dollar (2,400 000 000 000 dollar, med amerikanske tall: 2,4 trillioner) Selskapene registrerte en nedgang i sin inntjening på 37 milliarder dollar, bare i siste kvartal. Det er ikke småpoteter! Uten overskudd kan selskapene ikke vokse.

Videre: Det årlige handelsunderskuddet overfor utlandet når snart 500 milliarder dollar, like meget som Sør-Koreas samlede brutto nasjonalprodukt. Elendigheten er ikke slutt med det. Amerikanerne har opparbeidet seg en gjeldsbyrde på 1,7 billioner dollar, det vil si rundt 42 000 kroner i gjeld for hver kvinne, mann og baby i USA. Gjelden eser ut hver eneste dag. Og hver cent må betales tilbake. Fra 1997 til 2000 har amerikanerne skrudd gjelden i været med over 8,500 milliarder dollar, mens deres nasjonalprodukt vokste med omlag 1,700 milliarder. Med andre ord: det kostet dem 4,5 dollar i gjeld for å øke BNP med én dollar! Den totale kreditten blåses årlig opp med 1,500 milliarder dollar..

Hjulene holdes i gang av regjeringens og borgernes økte forbruk, et forbruk som aldri har vært større. Aldri i sin historie har de lånt mer. Investeringene, nyskapningen derimot, faller. Så samfunnet blir ikke tilført nye realverdier av betydning. Måten å fortsette på, blir å trykke pengesedler, hvilket er nettopp det som skjer, samtidig som man fører en ekspansiv pengepolitikk. Sagt på en annen måte: man øker lånerammene. Det blir som å tilføre kroppen tomme vitaminer. Den jevne amerikaner har ikke midler til å dekke gjeldsopphopningen. Forut lurer derfor en annen utvei: en de facto devaluering. Sjøkket fra en slik løsning, vil forplante seg over hele verden.

Begivenhetene de siste månedene har vekket flere analytikere. Robert R. Prechter, en av guruene i Wall Street, har til og med utgitt en boken ”Conquer the Crash” hvor han spør: Hvor mange ganger det siste tiåret har du hørt glødende rapporter om New Economy. Tusen ganger? Vi har ikke befunnet oss i nærheten av noe som kan kalles New Economy. Alt det pratet er løgn. Fastslår den garvede analytikeren som fullt ut støtter opp om Richebäckers slutninger. Prechter bringer enda flere data som avdekker krisen. Richebächer står ikke lenger alene. Forskjellen er at Richebächer knapt har sine likemenn når det gjelder klarhet.

Aksjemarkedet har lenge vært en tikkende, tidsinnstilt bombe. Forførerne i Wall Street har fortsatt å bygge myter om ”den nye økonomien”like inn til det siste. I ”den nye økonomien” var det slik at man regnet ikke med realverdier. De store meklerhusene holdt seg for øynene og anbefalte kjøp. Seg i mellom, på sine internlinjer, kalte de aksjene de anbefalte for ”søppel” og ”piece of shit”. Utad strømmet de over av optimisme, med forsikringer om at alt var bra og ville bli enda bedre. De førte vanlige folk bak lyset, mens de selv tjente

millioner på salg av tomme blykkbokser. Virkeligheten er at det ikke fins større produktivitet, voksende inntekter, eller økte kapitalinvesteringer bak de oppblåste aksjene. Tvert imot, disse tre faktorene blir stadig mer fraværende. Hvordan kan det da være høyere verdier i aksjene?

Alan Greenspan har holdt det økonomiske kollapset fra livet ved å oversvømme markedet med dollar som lån, til forbruk og som valutareserver. Fra 1990 til 1995 økte pengemengden med 468 milliarder dollar. Men siden 1995 har pengemengden vokst nesten eksponensielt, med en årlig stigning på 525 milliarder. Mye av denne dollarmengden - totalt 9 billioner dollar (amerikanske tall: 9 trillioner) – er spredt rundt om i verden. Det betyr at jo tyngre et land er lastet med dollar, desto dypere tvinges landets økonomi ned i hengemyra.

- Sentralbanker opptrer vanligvis fornuftig, men Greenspan forblir en gåte. Han sier og gjør ting som ikke bare diskvalifiserer ham som sentralbanksjef, men også som økonom, sier dr. Richebächer. Referater som er offentliggjort fra The Federal Reserve's styre, avslører at flere uttrykte bekymring så tidlig som i 1997. Aksjemarkedet var blitt for spekulativt. Bak lukkede dører argumenterte de for tiltak for å hindre feilinvesteringer i noe som kunne vise seg å bli finansbobler.

I følge Washington Post stanset Alan Greenspan dem ved å drukne deres uro med massevis av statistikk og en del helt nye økonomiske teorier for å få medlemmene over på sin side. I stedet for å slå på bremsene, fortsatte the Fed som før.

- Når krasjet inntreffer, vil vi stå overfor "den mest katastrofale økonomiske kataklysmen noensinne", sier Richebächer. Det knugende spørsmål for oss nordmenn, og for de fleste andre, blir da dessverre dette: hva vil skje med vårt eget lands økonomi i kjølvannet på et slikt tenkelig sammenbrudd? Hva kan reddes i et land hvor næringsministeren er en svoren tilhenger av den beundrede "nye økonomien" og som har gjort det så og si til en æressak å selge ut landets realverdier? Hva vil skje med oljefondets penger plassert i "sikre" aksjer og med avkastning i dollar? De første små krusninger av det kommende uværet har allerede slått ned i regnskapstallene for våre to mest eksponerte selskaper, Hydro og Statoil. Det dreier seg bare om tap i millionklassen.. I den virkelige sammenhengen er det peanuts. (Slutt)